

ISSN: 2146-1740
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ayd>,

Derleme Makalesi

COVID-19'UN İŞLETMELER VE ÇALIŞANLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: ALMANYA, AMERİKA VE BELÇİKA'DAN ÖRNEKLER

THE IMPACT OF COVID-19 ON BUSINESSES AND EMPLOYEES:
EXAMPLES FROM GERMANY, AMERICA AND BELGIUM

Sevgi IŞIK EROL¹

Öz

Makale Bilgi

Gönderilme:
25/11/2020

Kabul:
27/11/2020

Covid-19 salgını hızla yayılmaya devam ederken, virüsün kontrol altına alındığına dair net bir gelişme yaşanmamıştır. Covid-19'un neden olduğu endişe ve belirsizlik tüm dünyada devam etmektedir. Sosyo-ekonomik olarak işletmeler ve çalışanları bu durumdan önemli ölçüde etkilenmektedir. Günümüzde ikinci dalga yaşanırken birçok ülke Covid-19'u kontrol altına almak için ardı ardına yeni kısıtlamalar uygulamaya başlamıştır. Bu kapsamda çalışanların olabildiğince esnek çalışmaları teşvik edilmekte, seyahat ve turizm kısıtlamaları getirilmekte, alışveriş merkezleri, restoran ve kafeler kapatılmaktadır. Alınan karantina önlemleri mal ve hizmet taleplerini belirsizleştirmekte, tedarik zincirlerini bozmakta, işletmelerin nakit ve sermaye gereksinimlerini artırmaktadır. Bu durum başta Mikro, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri (MKOBİ) olmak üzere birçok işletmeyi etkilemekte ve krizin belirsizliği süreci daha da zorlaştırmaktadır. Bu süreçte gerekli önlemler alınmazsa iflas ve işten çıkarmaların arka arkaya gelmesi çok olasıdır.

Anahtar Kelimeler: Kovid-19, İşletme, Çalışanlar, Çalışma hayatı, İşsizlik.

Abstract

Article Info

Received:
25/11/2020

Accepted:
27/11/2020

While the Covid-19 outbreak continues to spread rapidly, there has been no clear development that the virus has been contained. The anxiety and uncertainty caused by Covid-19 continues around the World. Socio-economically, businesses and their employees are significantly affected by this situation. Nowadays, when the second wave is taking place, many countries have started to apply new restrictions one after another in order to control Covid-19. In this context, employees are encouraged to work flexibly as possible, travel and tourism restrictions are placed, shopping centers, restaurants and cafes are closed. The quarantine measures taken make the demands for goods and services uncertain, disrupt supply chains and increase the cash and capital requirements of businesses. This situation affects

¹ Doçent Doktor, Batman Üniversitesi, ORCID ID: 0000-001-9925-1704, sevgi.isik@windowslive.com.

many businesses, especially Micro, Small and Medium Enterprises (MSMEs) and the uncertainty of the crisis makes the process more difficult. If the necessary measures are not taken in this process, it is very likely that bankruptcy and dismissals will come in a row.

Keywords: Covid-19, Business, Employees, Working life, Unemployment.

1. Giriş

İlk olarak Aralık 2019 tarihinde Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan Covid-19 başta Çin başta olmak üzere dünyanın diğer birçok yerinde hızla yayılmaya devam etmektedir (Lai vd., 2020: 1). İlk olarak "2019-nCoV" adı verilen virüs daha sonra Koronavirüs veya Coronavirus olarak adlandırıldı. Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization (WHO)) tarafından 11 Şubat 2020 tarihinde Koronavirüsün neden olduğu hastalığa "Covid-19"² adı verilmiş ve daha sonra küresel salgın anlamına gelen "pandemi" olarak ilan edilmiştir (BBC, 2020).

Dünya çapındaki pek çok ülke Covid-19 enfeksiyonlarının etkisini azaltabilmek için benzeri görülmemiş bir dizi kontrol önlemi uygulamaya başlatmıştır. Bu, sağlık bakım sistemlerinin çökmesini önlemek ve nihayetinde ölümlerin sayısını düşürebilmek içindir. Kontrol altına alma ve hafifletme stratejilerinin zamanlaması, doğası ve kapsamı, dünya ülkeleri arasında önemli ölçüde farklılık göstermiştir. Enfekte bireyin diğer insanlarla temasını tespit etmek ve izlemek için ilk çabalardan, ulusal sosyal ve ekonomik kısıtlamalara kadar ciddi sosyal-uzaklaştırma önlemleri alınmıştır. Covid-19'un kendi topraklarındaki erken salgını nedeniyle Çin, şubat ayı başlarında sıkı sınırlama önlemleri uygulayan ilk ülke olmuştur. Nisan ayı başlarında, benzer önlemler diğer ülkelerde de uygulamaya konmuş ancak zamanlama ve getirilen kısıtlamaların derecinde bazı farklılıklar yaşanmıştır. Bu önlemler, ülkeler içinde ve sınır ötesi hareketliliğin kısıtlanması ve okulların kapatılması, gerekli olmayan işlerin kapatılması ve halka açık toplantıların boyutunun sınırlanması gibi sosyal mesafe önlemlerinin uygulanmasını içeriyordu (ILO & OECD, 2020: 6).

Yaşanan ikinci dalga ile Covid-19 artık dünya çapında genel nüfus ve sağlık çalışanları için klinik bir tehdit haline gelmiş durumdadır (Lai vd., 2020: 10). Nitekim 25 Kasım 2020 itibarıyla dünyada vaka sayısı 58.900.547 kişi iken, ölen kişi sayısı 1.393.305 olarak gerçekleşmiştir. Covid-19 şu ana kadar 220 ülkeye ulaşmış durumdadır (WHO, 2020a). Covid-19'un etkisi sadece kamu sağlığı ile sınırlı değildir. Salgın insan geleceğini sosyal, ekonomik ve kalkınma başta olmak üzere birçok alanda tehdit altına almış durumdadır. Bu nedenle alınacak önlemler acil, koordineli, küresel olmalıdır. Bu süreçte en çok ihtiyaç

² Çalışmada genel olarak Covid-19 kavramı kullanılacaktır.

duyanlara anında yardım sağlamalıdır. Bu kapsamda birçok ülke, toplumlarını ve ekonomilerini korumak ve işçilere ve işletmelere nakit akışını sürdürmek için benzeri görülmemiş teşvik paketleri uygulamaya koymuştur. Bu önlemlerin etkinliğini en üst düzeye çıkarmak için hükümetlerin işveren örgütleri ve sendikalarla birlikte çalışarak insanları güvende tutan ve işleri koruyan pratik çözümler bulması da çok önemlidir (ILO, 2020b).

Konunun önemi nedeniyle bu çalışmada Covid-19'un işletmeler ve çalışanlar üzerindeki etkisi ve ülke uygulamaları ele alınmaya çalışılmıştır. Teorik çerçevede ele alınan bu çalışmada, öncelikle Covid-19 krizinin işletmeler ve çalışanlara yansımaları ardından Almanya, Amerika ve Belçika gibi vaka sayılarının yüksek olduğu ülkelerde, krize ilişkin alınan önlemlere değinilmiştir. Son olarak çalışmada, işletmelerin ve çalışanların Covid-19 ile mücadelede birlikte hareket etmelerini kolaylaştıracak sosyal diyalogun önemi ele alınmıştır.

2. Covid-19 Krizinin İşletmeler ve Çalışanlara Yansımaları

Covid-19'un dünya çapında hızla yayılmaya devam etmesi, ülkeleri önlem almaya ve bazı kısıtlamalara gidilmesine yöneltmiştir. Ancak getirilen kısıtlamalar aynı zamanda mal ve hizmet akışını kesintiye uğratmış, ekonomileri durma noktasına getirmiş ve küresel bir durgunluk yaşanmasına neden olmuştur (Szlezak vd., 2020). Getirilen kısıtlamalar dünya çapında 436 milyondan fazla işletmeyi etkilemektedir. Bu işletmelerin, yaklaşık 232 milyonu toptan ve perakende, 111 milyonu imalat, 51 milyonu konaklama ve yemek hizmetleri ve 42 milyonu gayrimenkul ve diğer ticari faaliyetler olmak üzere en çok etkilenen ekonomik sektörlerde faaliyet göstermektedir (ILO, 2020c). Öte yandan uluslararası yazında, Covid-19 krizinden dolayı küresel olarak yaklaşık 25 milyon işin kaybedilebileceği ve milyonlarca insanın işsiz kalacağı bu nedenle Covid-19'un küresel çalışma hayatı üzerindeki etkisinin hem çok derin hem de çok geniş olacağı belirtilmektedir (ILO, 2020a).

Oysaki, işletmeler ve çalışanları, dünyadaki günlük yaşamın sosyal ve ekonomik dokusunun önemli bir parçasıdır. Bu hayati rol, artık Covid-19'un benzeri görülmemiş etkileriyle tehdit edilmektedir. İşletmeler ve çalışanları küresel bir durgunluğun depresyona dönüşme olasılığı ile karşı karşıyadırlar. Bu durumda, Covid-19'u kontrol altına almak, işçilerin gelirlerini korumak ve çöken işletmelerin uzun vadeli maliyetlerini en aza indirmek esastır. Pek çok adım atılmasına rağmen daha iddialı programlara ve uluslararası yardımlara acilen ihtiyaç bulunmaktadır (ILO, 2020c).

Mevcut kriz öncekilerden oldukça farklı ve bu süreçte daha önce ayakta kalabilen işletmeler, devlet yardımı almazlarsa iflas edebilirler. Hizmet sektörüne daha bağımlı olan, kayıt dışılık düzeyi çok yüksek olan ve çalışanlarına yeterli istihdam güvencesi sağlayamayan ülkeler çok daha yüksek iş kayıpları yaşamaktadırlar. Buna ek olarak, bu ülkeler işgücü piyasasındaki dalgalanmalarla ve işletmelerinin çoğunun kayıt dışı ekonomide faaliyet gösteren mikro işletmeler olmasıyla karakterize edilmektedir. Uygun önlemler alınmadıkça Covid-19'un işletmeler, işler ve gelirler üzerindeki etkileri giderek şiddetli olmaya devam edecektir (ILO, 2020f).

Nitekim Covid-19 salgını nedeniyle küresel olarak çalışma saatlerinde keskin bir düşüş yaşanmakta, bu da kayıt dışı ekonomide 1,6 milyar işçinin (küresel işgücünün neredeyse yarısı) geçim kaynaklarının tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olduğu anlamına gelmektedir (ILO, 2020d). Çalışma saati kayıplarının 2020 yılının üçüncü çeyreğinde %12,1 veya 48 saatlik çalışma haftası varsayıldığında 345 milyon tam zamanlı işe eşdeğer bir kayıptır. Ayrıca, 2020 yılının son çeyreğinde çalışma saati kayıplarının %8,6 veya 245 milyon tam zamanlı işe eşdeğer bir kayıp olarak öngörülmektedir (ILO, 2020ı: 1).

Bu yüksek çalışma saati kayıpları, işgücü gelirinde önemli kayıplara dönüşmüştür. İşgücü geliri kayıpları tahminleri (gelir destek önlemleri hesaba katılmadan önce) 2020'nin ilk üç çeyreğinde (2019'daki karşılık gelen döneme kıyasla) %10,7 diğer bir ifadeyle 3,5 trilyon \$'lık küresel bir düşüşe işaret etmektedir. İşgücü geliri kayıpları düşük-orta gelirli ülkelerde %15,1 iken, üst orta gelirli ülkelerde %11,4 oranında gerçekleşmektedir (ILO, 2020ı: 1). Bu bağlamda işletmeler, işçiler ve aileleri üzerinde farklı bir etkisi bulunan krize karşı aşağıdaki grupların özel olarak korunmasında toplumsal fayda bulunmaktadır.

- (1) Sağlık ve sosyal hizmet sektörlerindeki ve aynı zamanda kayıt dışı hizmet sektöründe ve emek yoğun imalat sektöründe işlerin %70'ine sahip olan ve bu nedenle genellikle krize müdahalede ön saflarda yer alan kadınlar,
- (2) Kayıt dışı ekonomi işçileri, geçici olarak çalışan işçiler,
- (3) İstihdam beklentileri talep dalgalanmalarına daha duyarlı olan genç işçiler,
- (4) Normal zamanlarda bile düzgün iş fırsatları bulmakta zorluklarla karşılaşan ve şimdi ek bir sağlık riski ile karşı karşıya olan yaşlı işçiler,
- (5) Mülteciler ve göçmen işçiler, özellikle ev işçisi olarak çalışanlar ve inşaat, imalat ve tarımda çalışanlar,

(6) Mikro girişimciler ve serbest meslek sahipleri gibi dezavantajlı kesimin özel olarak korunması gerekmektedir.

Aksi halde Covid-19 krizi işgücü piyasasında şikayetleri güvensizliği ve adaletsizliği artırıp, derinleştirebilir. Bu da kalkınmayı, sosyal barışı ve sosyal uyumu zayıflatabilecek sosyal gerilimlere yol açabilir. Uluslararası toplumların da desteğiyle, ülkelerin ekonomilerini güçlendirmek, işlerini ve gelirlerini korumak için belirli grupların kendine özgü risklerini dikkate alarak hızlı hareket etmek gerekmektedir (ILO, 2020f).

Bu dönemde ister kayıtlı olsun ister kayıt dışı olsun tüm işletmelerin önemli bir desteğe ihtiyacı bulunmaktadır. Bu destekler, işletmelerin şoktan çıkması ve daha bütünleşmiş ve uzlaşmacı bir piyasa ekonomisinin parçası haline gelmeleri için çok önemlidir. Alınacak önlemler, hedeflerle hem mikro hem de makro düzeylerde tutarlı ve tamamlayıcı olmalı aynı zamanda düzenli olarak izlenmelidir. Kaynakların kullanımı olağan parametrelerin ötesinde maksimize edilmelidir (ILO, 2020c).

Doğrudan kamu finansmanının aciliyetine ek olarak, hükümetlerin ortaya çıkan piyasa koşulları nedeniyle devreye girmesi gerekebilir. Kriz koşulları, özel finansın mevcudiyetini önemli ölçüde azaltabilir. Artan ekonomik belirsizlik, bankaları yatırım kararlarında daha seçici olmaya veya şu anda riskli olan borçlulara alışılmadık derecede yüksek marjlar yüklemeye itebilir. Bu, en çok ihtiyaç duyulduğunda, özellikle elinde yeterli nakit bulunmayan Mikro, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri (MKOBİ)'leri finanse etmek için firmaları zorda bırakabilir. Özel finans kurumlarının bıraktığı boşlukları doldurmak için devlet müdahalesi gereklidir. Ancak yine de kendine özgü, işletmeye özgü kredi risklerinin, krizden kaynaklanan daha sistemik risklerden ayırt edilmesini sağlamak için özen gösterilmelidir. Bu, çok fazla sermayenin yanlış dağıtılmasının önlenmesi için önemlidir. Hükümetler, kriz zamanlarında işletmelere doğrudan yatırım yapmak zorunda kalabilir. Birçoğu, gerektiğinde mücadele eden şirketlere öz sermaye enjekte etmeye istekli olduklarını zaten açıklamışlardır. Hükümetler ayrıca, devletlerin kurtardıkları şirketlerde hesap verebilirliği teşvik etmenin, mali dezavantajları ve yükselişlerini eşit olarak paylaşmanın veya yabancıların eline geçmelerine karşı koruma sağlamanın bir yolu olarak hisse edinmeye başlamışlardır (OECD, 2020: 3).

Nitekim bu kriz döneminde şirketlerin en acil gereksinimi, nakde erişmek ve işletme maliyetlerini düşürmektir. Bu kritik ihtiyaçlar, acil faizsiz krediler veya nakit hibeler gibi tedbirlerle ve sabit işletme maliyetlerinin ödenmesinin askıya alınması veya ertelenmesi gibi

önlemlerle desteklenebilir. İş faaliyetlerine ilişkin bürokratik gereksinimler en aza indirilmelidir. Alınacak bu tür önlemler işletmelerin personel tutmalarına yardımcı olmak için çok önemlidir. Öte yandan ücretleri, eğitimi, verimlilik iyileştirmelerini, yeni ürün ve hizmetlerin geliştirilmesini desteklemeye yönelik hibeler işten çıkarmaların önlenmesine yardımcı olabilir. Yerel düzeyde, değerlendirme programları, işletmelerin yerel koşulları anlamasına ve üretim ve iş ağlarına daha etkili bir şekilde bağlanmasına yardımcı olabilir. Dijital platformlar, yerel pazarların daha iyi bir görünümünü vermek için bilgi ve verileri harmanlamada özellikle etkili olabilir (ILO, 2020c).

Covid-19'un ekonomik ve sosyal sonuçlarını kontrol altına almak için ülkeler mücadele ederken sosyal ve ekonomik yeterliliklerinin yanında ayrıca iklim değişikliği ve çevre faktörleri de endişe kaynağı olmaya devam etmektedir. Mümkün olduğu ölçüde, teşvik tedbirlerini iklim ve çevre hedefleriyle daha geniş bir şekilde uyumlu hale getirmek veya en azından bu tür önlemlerin mevcut sorunları artırmamasını veya şiddetlendirmemesini sağlamak için çaba gösterilmelidir. Daha genel olarak, işletmelere verilen destek, depresif faaliyetin birçok şirketin Ar-Ge ve personel eğitimi harcamalarını azaltmasına yol açabileceği bir zamanda yenilik çabalarının ve mevcut üretim kapasitesinin sürdürülmesine katkıda bulunabilir. Bu, kısa vadeli şokların uzun vadeli büyüme potansiyeline verebileceği zararı en aza indirmeye yardımcı olabilir (OECD, 2020: 3).

3. Ülke Uygulamaları

Covid-19 salgını dünya çapında derinden hissedilmeye ve iş dünyası bu salgından derinden etkilenmeye devam etmektedir. Halk sağlığına yönelik tehdidin yanı sıra, ekonomik ve sosyal kriz milyonlarca insanın uzun vadeli geçim kaynaklarını ve refahını da tehdit etmektedir. Salgın, küresel tedarik zincirleri de dahil olmak üzere emek piyasalarını, ekonomileri ve işletmeleri büyük ölçüde etkileyerek yaygın iş aksamalarına neden olmaktadır (ILO, 2020l). Bu bölümde Covid-19'un işletmeler ve çalışanlar üzerindeki etkisi azaltmaya yönelik ülke uygulamaları ele alınacaktır.

3.1. Almanya

WHO'nun 21 Kasım 2020 tarihli verilerine göre Almanya'da Covid-19 nedeniyle onaylanmış vaka sayısı 942.687 iken gerçekleşen ölüm sayısı ise 14.361'dir (WHO, 2020b). Covid-19 nedeniyle vaka sayısı, Avrupa'nın başka yerlerinde olduğu gibi Almanya'da da artmaya devam etmekte ve Covid-19'un yayılması hem insan sağlığını hem de ülke

ekonomisini etkilemeye devam etmektedir. Bu nedenle Federal Hükümet ve bazı eyaletler vaka sayısını yavaşlatmak ve Covid-19'un etkilerini azaltmak amacıyla önemli adımlar atmışlardır (Deutschland, 2020).

Esasen Almanya'da Covid-19 salgınına kontrol altına almak için alınan önlemler hem işletmeleri hem de çalışanları etkilemektedir. Çalışan kişilerle ilgili olarak, bu genellikle kısa süreli çalışma ve belirsiz bir süre için düşük gelir anlamına gelmektedir. Federal Hükümet, kısa süreli çalışma avantajlarına ve diğer araçlara daha kolay erişim sağlayarak, Covid-19 krizinin işgücü piyasası üzerindeki sonuçlarını hafifletmeyi amaçlamaktadır (Destatis, 2020). Ülkede kısa süreli çalışma ödeneği (Kurzarbeitergeld) alma koşulları değiştirilmiştir. Bu bağlamda bir işletmedeki tüm çalışanların onda biri işsiz olmalı ve geçici işçilerde dahil olmak üzere sosyal güvenlik primlerinin işverene tam olarak ödenmesi gerekmektedir (ILO, 2020j).

Sosyal Yasanın II. kitabına dayanan İşsizlik Parası II (Arbeitslosengeld II based on book II of Social Code) kapsamında, iş arayanların temel gelir desteğine erişme ihtiyacını kolaylaştırmak için de bir dizi önlem alınmıştır. Bu uygulama, iş arayanlar için temel gelir desteği almaya hak kazanan kişilerin sayısını, özellikle de bekar işçilerin ve iş bulma kurumlarının temel gelir desteği sağlama kararını hızlandırmaktadır (ILO, 2020j). Çalışanlarla ilgili alınan önlemlere rağmen ülkede birçok insan yine de işini kaybetme riski ile karşı karşıyadır (Destatis, 2020).

Federal Hükümet, Covid-19 krizinin üstesinden gelmek için çok sayıda devlet yardımı önlemi almaya karar vermiştir. Alman Maliye Bakanlığı'nın istikrar programına göre bu, kamu bütçelerine yaklaşık 450 milyar € yükleyecek ve federal ve eyalet hükümetleri yaklaşık 820 milyar € tutarında ek teminatlar sağlayacaktır. Federal Hükümet ayrıca 130 milyar €'luk kapsamlı bir ekonomik teşvik paketi ve gelecek için 50 milyar €'luk bir paket başlatmıştır. Ancak krizin nihai etkisi yine de tam olarak ölçülememektedir (Indonesien, 2020).

Almanya'da Kasım ayında restoranlar, barlar, tiyatrolar, sinemalar, spor salonları ve diğer eğlence tesisleri, günlük yeni enfeksiyonları yönetilebilir seviyelere indirmeyi amaçlayan dört haftalık bir "Dalga kırıcı kapatma (Wave-breaker shutdown)" adı verilen bir karar ile kapatılmış (Moulson, 2020) ancak işletmelerin kayıp gelirleri için Federal Hükümet tarafından %50'ye kadar geri ödeme sağlanmaktadır. Böylece söz konusu işletmeler Kasım 2019'a göre toplam gelirinin %75'ini alabilecekler. Ayrıca 30 Haziran 2021 tarihine kadar gastronomide servis edilen yemeklerin KDV'si %19'dan %7'ye düşürülmüştür (ILO, 2020j).

Federal Hükümet, federal eyalet yatırım bankası KfW aracılığıyla işletmeler için kredi limitlerini ve devlet garantilerini genişletmekte, her büyüklükteki işletme için krediler daha yüksek bir koruma seviyesiyle kolaylaştırılmakta ve Federal Hükümet, kredi tutarının %100'üne kadar güvence sağlamaktadır. Devlet bankası KfW'nin ondan az çalışanı olan şirketler için kredi programları açılmıştır (ILO, 2020j). Bu kapsamda serbest meslek sahipleri ve en fazla on çalışanı olan serbest meslek mensupları dahil olmak üzere ekonominin tüm sektörlerindeki küçük işletmeler için acil yardım (hibeler) programının bütçesi (daha öncede belirtildiği üzere) 50 milyar € olup beş kişiye kadar çalışanı olan işletmeler için üç ay boyunca 9.000 €'ya kadar tek seferlik ödeme sağlanırken, on çalışanı olan işletmeler için üç ay boyunca 15.000 €'ya kadar tek seferlik ödeme yapılmaktadır (BMWİ, 23 Mart 2020).

Almanya'da kabul edilen "Geçici Yardım III (Interim Aid III)" uyarınca, öncelikle mevcut geçici yardımdan genellikle yararlanamayan serbest meslek sahiplerini desteklemek için 5.000 €'ya kadar tek bir ödeme yapılmaktadır. Böylece serbest çalışanlar ve küçük işletmeler, işletmenin büyüklüğüne bağlı olarak Federal Hükümetten bir defalık acil yardım alabilmekte ancak koşul olarak ekonomik zorlukların doğrudan Covid-19 kriziyle bağlantılı olması ve hasarın 11 Mart 2020 tarihinden sonra ortaya çıkması gerekmektedir (ILO, 2020j).

3.2. Amerika

WHO'nun 25 Kasım 2020 tarihli verilerine göre Amerika'da da Covid-19 nedeniyle onaylanmış vaka sayısı 12.119.654 iken gerçekleşen ölüm sayısı ise 254.798'dir (WHO, 2020c). Covid-19 nedeniyle artan vaka sayılarından dolayı Amerika'nın Washington eyaleti, olağanüstü hâl ilan eden ilk eyalet olmuştur. Eyaletin önde gelen işverenlerinden biri olan Amazon, tüm uluslararası seyahatleri hızla durdurduğunu duyurmuş ve Microsoft ile Seattle merkezli Covid-19 müdahaleleri için 1 milyon \$ bağışta bulunmuştur (Vinjamuri, 2020).

Eyaletler, sektörün Covid-19 müdahalelerinde ilk adımı atmaları için şirketleri teşvik etmektedirler. Ancak şirketler, eyaletlerin de önüne geçerek bu mücadeleyi isteyerek destek vermektedirler. Google, California'nın olağanüstü hâl ilan ettikten sonra çalışanların evden çalışmasına izin veren bir bildiriye duyurmak için hızla harekete geçerken, Facebook kısa süre sonra bu konuda daha katı bir politika izlemiş ve çalışanların evden çalışmasında ısrar etmiştir. Her iki şirket uygulamalar hakkında müzakere etmek amacıyla WHO yetkilileriyle bir araya gelerek WHO'nun Dayanışma Müdahale Fonu için erken finansman sağlamışlardır (Vinjamuri, 2020).

Amerika'da 18 Mart 2020 tarihinde imzalanan, 31 Aralık 2020'ye kadar geçerli olacak olan Ailelerin İlk Koronavirüs Müdahale Yasası (The Families First Coronavirus Response Act (FFCRA)), belirli kamu işverenleri ve beş yüzden az çalışanı olan işletmelerin çalışanlarına Covid-19 ile ilgili belirli nedenlerle ücretli hastalık izni veya genişletilmiş aile ve tıbbi izin vermesini gerektiren bir yasadır (USDT, 2020a & DOL, 2020a). Ancak elliden az çalışanı olan küçük işletmeler, eğer izin gereklilikleri işletmenin sürekliliğini tehlikeye atacaksa, izin verme zorunluluğundan muaf tutulabilmektedirler (DOL, 2020a).

Öte yandan Koronavirüs Yardım, Kurtarma ve Ekonomik Güvenlik (The Coronavirus Aid, Relief and Economic Security (CARES)) Yasası da Amerikalı işçilere ve ailelere, küçük işletmelere hızlı ve doğrudan ekonomik yardım sağlamak ve Amerikan endüstrisindeki işleri korumak amacıyla 27 Mart 2020 tarihinde imzalanmıştır. Yasa yaklaşık 2 trilyon \$'lık bir paketi içermektedir (USDT, 2020b). Söz konusu bu iki yasa, vergiden muaf ödemeler sağlamak da dahil olmak üzere, özellikle işletmeleri destekleyen ve çalışanları koruyan çeşitli önlemler içermektedir. Bu bağlamda Amerika'da ikamet eden ve brüt geliri;

- (1) 150.000 \$'a kadar olan çiftler 2.400 \$,
- (2) 75.000 \$'a kadar olan tekil yetişkinler 1.200 \$ alabilecekler.
- (3) Ayrıca aileler bakmakla yükümlü oldukları her bir çocuk için 500 \$ ek ödeme alabilecekler.

Böylece 3 Haziran 2020 tarihi itibarıyla 159 milyon Amerikalı, toplamda 267 milyar \$'dan fazla doğrudan nakit ödeme almıştır (ILO, 2020g). CARES mevzuatında işsizlik sigortasını genişletmek için iki önemli önlem alınmıştır. Bunlardan ilki serbest meslek sahipleri, bağımsız yükleniciler ve geçici işçiler gibi normal işsizlik tazminatına hak kazanmayan ve Covid-19 nedeniyle çalışmaya devam edemeyenlere yardımcı olmak amacıyla Pandemi İşsizlik Yardımı (Pandemic Unemployment Assistance (PUA)) programı uygulanmaya başlanmıştır (DOL, 2020b). Diğeri de Covid-19 kriz sürecinde Amerikalı işçilere ve ailelerine destek sağlamak amacıyla Federal Pandemi İşsizlik Tazminatı (Federal Pandemic Unemployment Compensation (FPUC)) kapsamında eyaletler, başka yardım alan belirli uygun kişilere haftalık ek 600 \$ işsizlik yardımı ödeyeceklerdir (DOL, 2020c).

3.3. Belçika

WHO'nun 25 Kasım 2020 tarihli verilerine göre Belçika'da Covid-19 nedeniyle onaylanmış vaka sayısı 559.806 iken gerçekleşen ölüm sayısı ise 15.755'tir (WHO, 2020d).

Covid-19 salgını, Brüksel'de yoğun bakım üniteleri tam kapasite ile Belçika'yı özellikle sert bir şekilde etkilemektedir. Başlıca Avrupa Birliği kurumlarının bulunduğu Belçika, Avrupa'daki günlük en yüksek Covid-19 enfeksiyonlarını yaşamaktadır. Avrupa Hastalık Önleme ve Kontrol Merkezi verileri, nüfusa göre ayarlandığında, Kasım ayı başındaki rakamlar Fransa'nın iki katı ve Almanya'nın yedi katı olduğunu göstermektedir. Ekim ayı sonlarında, ülkenin sağlık bakanı Frank Vandenbroucke durumu artık yetkililerin kontrol edemediği bir "enfeksiyon tsunamisi" olarak nitelendirmiştir. Brüksel Özgür Üniversitesi'nde biyomühendis ve araştırma görevlisi olan Simon Dellicour, vakalardaki son ani artışın nispeten yüksek nüfus yoğunluğu, artan test kapasitesi ve yaz sonunda kuralların hızlı bir şekilde gevşetilmesinden kaynaklandığını belirtmektedir. Fransa ve Almanya gibi komşu ülkelerle karşılaştırıldığında, Belçika'nın kilometre kare başına çok daha fazla sayıda insan düşmekte ve bu da sosyal mesafeyi empoze ederken zorlukları artırmaktadır (Amaro, 6 Kasım 2020).

Sosyal kısıtlamalar, azalan arz ve talep ile Belçika ekonomisi Covid-19 salgınından doğrudan etkilenmektedir. Belçika'da 2020 yılı için GSYİH'nin payının %11 dolayında azalması beklenirken, kişi başı GSYİH'nin da %0,4 oranında düşmesi beklenmektedir (Michas, 2020). Belçika ekonomisi, virüs salgını nedeniyle kötüleşen küresel tedarik zincirlerine oldukça bütünleşmiş durumdadır. Diğer bir ifadeyle küçük bir açık ekonomi olarak Belçika hem arz hem de talep açısından zorluklar yaşamakta bu nedenle Covid-19 salgınından sosyo-ekonomik olarak yoğun olarak etkilenmektedir (Hove vd., 2020).

Belçika, işçi ve işverenlerin Covid-19 kriziyle başa çıkabilmelerini sağlamak amacıyla bazı yeni önlemler almıştır. Bu önlemlerin çoğu, 26 Haziran 2020 tarihli 45 ve 46 sayılı Kraliyet Kararnameleri ile getirilmiştir. Esasen bu önlemlerin tümü yeni önlemler olmayıp önceden getirilen önlemlerin ya genişletilmiş ya da uzatılmış halidir. Bu önlemlerden önemli kısmı ekonomik güçlük içinde olan işletmeleri kapsamaktadır (Olmen & Wynant, 2020). Bu bağlamda öncelikle mücbir sebepler nedeniyle geçici işsizliğin süresi uzatılmıştır. Bu kapsamda 1,3 milyondan fazla işçi geçici işsizlik ödeneğinden faydalanmıştır. Makroekonomik açıdan bakıldığında, geçici işsizlik ödeneği istikrar sağlayıcı bir etkiye de sahiptir. Nitekim Belçika'nın 2008 mali krizi sırasında ve 2016 yılındaki terör saldırılarının ardından zor dönemlerden geçmesine yardımcı olmuştur. Uygulanan bu sosyal politikanın amacı hem satın alma gücünü hem de istihdamı korumaktır (ILO, 2020k).

Esasen birçok ülkede Covid-19 krizi nedeniyle işletmelerin hayatta kalması zorlaşmış ve özellikle pek çok MKOBİ iflas noktasına gelmiştir. Bu süreçte geçici işsizlik ödeneği işletmelerin bir miktar rahatlamasını sağlamıştır. Belçika’da Ulusal İstihdam Bürosu tarafından denetlenen hem mücbir sebeplere bağlı hem de ekonomik nedenlere bağlı geçici işsizlik ödeneği vardır. Ancak hükümet, aslında bir mücbir sebep durumuna değinmeden, Covid-19 ile ilgili tüm durumlara mücbir sebepler nedeniyle geçici işsizlik prosedürünü uygulama kararı almıştır. Bunun nedeni, ekonomik nedenlerle prosedürün genellikle çok daha bürokratik olmasıdır. Geçici işsizlik ödeneği Covid-19’dan kaynaklanmıyorsa, işveren ekonomik nedenlerle yine de geçici işsizlik sistemine başvurabilmektedir (L&E Global Knowledge Centre, 2020). Dolayısıyla işletmeler Covid-19 ile bağlantılı olduğunu kanıtlamalarının üzerine mücbir sebep nedeniyle geçici işsizlik talep edebilirler. Geçici işsizlik ödeneği, geçici işçiler ve kültür ve eğlence sektöründeki işçi ve sanatçılar için de genişletilmiştir (ILO, 2020k).

Ülkede Eylül 2020 tarihinden itibaren işletmeler açısından alınan ekonomik önlemler genişletilmiştir. Bu tarihten itibaren iki sistem uygulanacaktır; biri çok kötü şekilde etkilenen şirketler veya sektörler için diğeri ise daha az etkilenen ancak yine de önlem alınması gereken şirketler içindir. Bu kapsamda Covid-19 krizinden en kötü şekilde etkilenen sektörler görsel-işitsel, sosyo-kültürel, taşımacılık, turizm ve otelcilik sektörü ve eğlence şirketleri gibi sektör ve şirketlerdir (ILO, 2020k).

Belçika bu kapsamda 2020 yılının birinci ve ikinci çeyreği için sosyal güvenlik katkı paylarının ödenmesi için son tarih olarak 15 Aralık 2020 tarihine kadar uzatma kararı vermiştir. İşletmeler de ödenmesi gereken sosyal katkıları için bir ödeme planı talep edebilmekte ve bu plan, ödemenin maksimum 24 aya yayılmasına izin verilmektedir. Serbest meslek erbabı, sosyal güvenlik primleri ile ilgili olarak, kesinti, gecikme veya ödeme muafiyeti şeklinde destekten de yararlanabilmekte ve kriz nedeniyle faaliyetine ara vermek veya durdurmak zorunda kalan serbest meslek çalışanları “koruma geliri” için başvuru yapabilmektedir. Kısa süreli çalışma kapsamında tam zamanlı çalışanlar, aile durumuna bakılmaksızın son maaşlarının %70’ini almaya devam edeceklerdir (KPMG, 2020).

Öte yandan Belçika’da konaklama işletmelerinin mali durumunun iyileştirilmesi için alkollü içecekler hariç tüm hizmetlerde 31 Aralık 2020 tarihine kadar KDV %6’ya indirilmiştir. Geçici işsizliğe başvurmak zorunda kalan krizden önemli ölçüde etkilenen sektörlerde, üç ay süreli stopaj vergisinin ödenmesinden kısmi muafiyet verilmesi için bir

anlaşmaya varılmıştır. Bu aynı zamanda, mevcut geçici olarak işsiz olan çalışanların işe dönmesi için bir teşvik olacaktır (ILO, 2020k). Bölgesel hükümetler, Covid-19 krizinden etkilenen şirketlere ve sektörler ek sübvansiyonlar getirmiştir. Örneğin, Valon Hükümeti seyahat ve konaklama gibi sektörlerde kapatılma durumunda kalan işletmelere 5000 € tazminat sağlarken Flaman Hükümeti 4000 € 'luk tazminat sağlamaktadır (ILO, 2020k).

Belçika hükümeti Covid-19 krizinden en kötü şekilde etkilenen sektörleri hedefleyen 300 €'luk bir tüketim kuponunu Kraliyet Kararnamesi ve 15 Temmuz 2020 tarihli bir Kanun ile çıkarmıştır. Bu kupon işverenler tarafından turizm ve konaklama sektörü gibi sektörlerden mal ve hizmetlerin satın alınması için çalışanlara verilmekte ve bu kuponlar vergiden muaf olup 7 Haziran 2021 tarihine kadar geçerlidir (EY, 2020).

Görüldüğü üzere ülkeler, Covid-19'un işletmeler ve çalışanlar üzerindeki etkisi ile mücadele etmek için önemli önlemler almaktadırlar. Ülkeler, alınan bu önlemlerle ekonomi ve işgücü piyasası üzerindeki zararlı etkisini gidermeye çalışmaktadırlar. Ancak alınan önlemlerin etkinliği ve etkisinin de krizin etkisine bağlı olduğu bilinen bir gerçektir.

4. Covid-19 ile Mücadelede Sosyal Diyalogun Önemi

Son yirmi yılda dünya, yüksek oranda yayılma gösteren bir dizi bulaşıcı hastalık salgınına tanık olmuştur. Şu anda, dünyanın bazı bölgelerinde devam eden Covid-19 yayılımı endişeleri artırmaktadır. Hükümetler, işverenler, işçiler ve onların kuruluşları, Covid-19 salgınıyla mücadele etmeye ve işyerinde güvenliği ve sağlığı korumaya çalışırken çok büyük zorluklarla karşı karşıyadır (ILO, 2020h: 7). Bu aşamada hükümetler, işverenler, işçiler arasındaki sosyal diyalog, Covid-19 krizinin işyerindeki etkisini yönetmede merkezi bir rol oynayabilir ve geçim kaynaklarını koruyabilir ve en çok etkilenenlere fırsatlar sağlayabilir (ILO, 2020i).

Esasen sosyal diyalog, ekonomik ve sosyal politikayla ilgili ortak ilgi alanlarına ilişkin konularda hükümetlerin, işverenlerin ve işçilerin temsilcileri arasında her türlü müzakere, danışma veya sadece bilgi alışverişini içerecek şekilde tanımlanmaktadır. Devletin diyaloga resmi bir taraf olduğu üçlü bir süreç olarak var olabildiği gibi dolaylı hükümet katılımı olsun veya olmasın, yalnızca işçi ve yönetim (veya sendikalar ve işveren örgütleri) arasındaki ikili ilişkilerden de oluşabilir. Sosyal diyalog süreçleri gayri resmi veya kurumsal olabildiği gibi genellikle ikisinin bir kombinasyonu da olabilir. Ulusal, bölgesel ya da kurumsal düzeyde de

gerçekleşebilir. Meslekler arası, sektörel veya bunların bir kombinasyonu da olabilir (ILO, 2020m).

Etkili üçlü sosyal diyalog ve işbirliği hükümetleri, işverenleri ve işçi örgütlerini sağlık, sosyal ve ekonomik gibi tüm boyutları kapsayan kapsamlı bir ihtiyaç değerlendirmesi yürütmek ve krizin sosyo-ekonomik sonuçlarını hafifletmek, işçileri ve ailelerini, özellikle de en savunmasız olanları iş ve gelir kaybından ve işletmeleri iflastan korumak için etkili stratejiler ve politikalar tasarlamak üzere bir araya getirmektedir. Sosyal diyalog, en az üç nedenden ötürü karmaşık durumların sağlıklı yönetişimi için anahtar bir araç durumundadır:

- (1) Öncelikle üçlü unsurlar arasında bilgi paylaşımı yoluyla, krize karşı savunma ve iyileşme için politika tasarımının ve stratejilerinin kalitesi artırılabilir.
- (2) İkinci olarak sosyal diyalog, bu politikaları sahiplenme ve bu politikalara bağlılık oluşturarak, bunların hızlı ve daha etkili uygulanmasının yolunu kolaylaştırır.
- (3) Üçüncüsü de sosyal diyalog, ülkeler uzun vadede ekonomilerinin ve toplumlarının dokusunu yeniden inşa etmeye çalışırken farklılıkların üstesinden gelmek ve sosyal uyumu ve dayanıklılığı geliştirmek için gereken güveni meydana getirmeye yardımcı olabilmektedir (ILO, 2020e: 1).

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ve Küresel Anlaşma Ortaklığı tarafından hazırlanan “Social Dialogue, Skills and Covid-19” isimli yeni bir rapora göre, Covid-19 düşük vasıflı, kayıt dışı çalışanlar, gençler ve kadınlar gibi savunmasız gruplar üzerindeki eşitsizlikleri ortaya çıkarmıştır. Söz konusu rapor, sosyal diyalogun ve toplu pazarlığın, büyümenin faydalarının tüm topluma dağıtıldığı daha kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomilerin oluşturulmasına yardımcı olduğunu savunmaktadır. Getirilen kısıtlamalar sırasında gelirleri ve işletmeleri korumayı amaçlayan kısa süreli çalışma düzenlemelerinin kurulmasına yardımcı olan iş dünyası, sendikalar ve hükümetler arasındaki anlaşmalara işaret etmektedir. Temel bileşenler, işverenlerin işçileri elde tutma taahhütleri, sendikaların çalışma süresinin kısaltılması konusunda yaptığı anlaşmalar, haklar ve ücret sübvansiyonları yoluyla hükümetlerden sağlanan destek olmuştur. Bu tür anlaşmalar, işçileri işte tutarak ve gelirleri koruyarak tüketici güvenini artırmaya yardımcı olmaktadır (ILO, 2020i).

Bu kapsamda örneğin Almanya'da, 9 Nisan 2020 tarihinde Volkswagen'de yönetim ve işletme konseyi arasında üretimin nasıl yeniden başlatılacağı konusunda bir anlaşma yapılmıştır. Tüm işyerlerinin ve günlük hareketlerin analizine dayanan ve bulaşma risklerini

yönetmek için sosyal mesafe önlemlerini ön plana çıkaran anlaşmada personelin tüm çalışma gününü kapsayan doksan iki önlem alınmıştır. Anlaşmada işçilerin 1,5 metrelik bir mesafeye saygı göstererek hareket etmelerinin sağlanmasını eğer bu mümkün değilse, işçilere koruyucu donanım sağlanmasını, aynı sınırlı alandaki işçi sayısının azaltılması gerekliliği yer almaktadır. Anlaşma sadece ilk aşamada personelin %50'sinin işe dönmesini öngörmekte ve ofislerde, ekiplerin aynı alanda olmadan birlikte çalışabilmesi için video ekipmanının kurulması gerektiğini vurgulamaktadır. Böylece anlaşma hem işletmenin faaliyetlerine nasıl devam edeceğini, çalışanlar açısından salgına karşı nasıl uygun bir çalışma ortamı oluşturulacağı konusunda rehberlik etmekte hem de sosyal diyalogun önemini vurgulamaktadır (Global Deal vd., 2020: 26).

Benzer şekilde Belçika inşaat sektöründe de 16 Nisan 2020 tarihinde hükümet, işveren ve işçi tarafından oluşturulan sosyal diyalog ile inşaatın acil ve gerekli olarak tanımlandığı durumlarda alınacak güvenlik önlemleri detaylandırılmıştır. Koruyucu ekipman, sosyal mesafe gibi önlemlere uymak pratik olarak mümkün olmadığı durumlarda işçiler, Covid-19 vakalarının bildirildiği bir binada görevleri yerine getirmeyi kabul etme veya reddetme seçeneğine sahiptir. Aynı durum, risk altındaki bir grubun üyesi olduklarına dair tıbbi kanıt sağlayabilen çalışanlar için de geçerlidir. Alınacak önlemlerin işe gidiş-dönüş ulaşımına da uyarlanmalı ve gerekirse bireysel ulaşım organize edilmelidir. İş sağlığı ve güvenliği komiteleri ve bunların yokluğunda sendika delegeleri bu önlemlere uyulduğunu kontrol etmelidir. Bir komitesi veya sendika temsilcisi olmayan küçük şirketlerin her iş için bir risk analizi yapması ve bu analizi çalışanların kullanımına sunması gerekmektedir (Global Deal vd., 2020: 27).

Dolayısıyla örgütlenme özgürlüğüne saygı ve toplu pazarlık hakkının etkin bir şekilde tanınmasına dayalı sosyal diyalog, sosyal adaleti teşvik edecek politikaların tasarlanmasında önemli bir role sahiptir. Sosyal diyalog ve üçlü toplum, demokrasi ve iyi yönetim için çok önemli olup ekonomik ve sosyal direnç, rekabet gücü, istikrar ve kapsayıcı büyüme ve kalkınma için itici güçler olabilir. Sosyal diyalog, herhangi bir zamanda, en doğrudan ilgili kişilerin politika oluşturma sürecine demokratik katılımını teşvik etmektedir. Kriz zamanlarında, risk çok yüksek olduğunda, bu tür katılım çok daha önemlidir (ILO, 2020e: 1).

Esasen bireysel çalışanlar, işlerini kaybetme korkusuyla endişelerini dile getirmekte isteksiz olsalar da sosyal diyalog, işçilerin endişelerinin ifade edilebileceği ve dengeli yaklaşımların müzakere edilebileceği çok önemli bir forum sağlamaktadır (ILO, 2020i).

Ülkelerin Covid-19 krizine verdiği tepkilere ilişkin ILO değerlendirmeleri, birçok ülkede sosyal diyalogun kriz müdahalesinin erken aşamalarında iyi bir etki için kullanıldığına işaret etmektedir. Pek çok ülkenin hükümetleri, krizi ve sonuçlarını ele almak için önlemlerin tasarımına en başından itibaren sosyal ortakları dahil etmişlerdir. Bazı durumlarda hükümetler işçi ve işveren örgütlerinin desteklenmesini talep etmişlerdir. Bu, benimsenen acil durum önlemlerinin hızlı bir şekilde uygulanmasını kolaylaştırmış ve böylece politika müdahalesinin tüm aşamalarında sosyal ortakların katılımının katma değerini kabul etmiştir (ILO, 2020e: 2).

5. Sonuç

Covid-19 nedeniyle yaşanan ekonomik kriz artık hastalığın kendisi kadar hızlı yayılmaya başlamış durumdadır. Covid-19'un yayılma hızını kontrol altına almak amacıyla pek çok ülkede karantina önlemleri alınmakta bu durum işletmeleri ve çalışanları sosyal ve ekonomik olarak derinden etkilemektedir. Nitekim ILO gibi uluslararası kuruluşların Covid-19'un küresel çalışma dünyası üzerindeki etkisi üzerine yönelik ilk değerlendirilmeleri, etkilerin geniş kapsamlı olacağı, milyonlarca insanı işsizliğe, eksik istihdama ve çalışan yoksulluğuna sürükleyeceği yönündedir. Bu nedenle işletmeleri, işyerinde çalışanları korumak, istihdamı ve ekonomiyi canlandırmak, işleri ve gelirleri desteklemek amacıyla kararlı, koordineli ve acil müdahaleler alınmalıdır.

Esasen Covid-19'a bağlı olarak yaşanan mevcut küresel ekonomik kriz, kesintiye uğramış küresel tedarik zincirleri nedeniyle üretimde bir azalma ve kısıtlamaların bir sonucu olarak eşi görülmemiş bir talep açığı gibi en az iki tür ekonomik sorundan meydana geldiği için kendi türünde benzersizdir. Özellikle MKOBİ'ler için bu azalan talep, nakit akışlarında ani bir düşüşe ve likidite sıkıntısına neden olmaktadır. Dolayısıyla ticarete ve küresel tedarik zincirlerinde yaşanan bu aksaklıklar, bir taraftan işletmelerin mali gelirlerini düşürmekte diğer taraftan da bu sektörlerdeki istihdamı azaltmaktadır. Uygun önlemler alınmadıkça Covid-19'un işletmeler, işler ve gelirler üzerindeki etkileri daha şiddetli olacaktır. Nitekim yaşanan gelişmeler Covid-19'un işletmelerin likidite pozisyonları ve hayatta kalmaları üzerindeki etkisi konusunda son derece endişeli vericidir. İşletmelerin hayatta kalmasına yönelik olarak likidite destek tedbirlerinin, toparlanmayı desteklemek için kademeli olarak hayata geçirilmesi çok önemlidir.

Özellikle gelişmiş ülkeler Covid-19'un sosyo-ekonomik olumsuz etkisini azaltabilmek için içeriği ve bütçesi birbirinden farklı ekonomik paketleri peş peşe açıklamaya devam etmektedir. Açıklanan paketlerde işletmelere nakit yardımlar, sübvansiyonlar, kredilere

erişimde kolaylıklar ve vergi indirimleri gibi birçok kolaylıklar sağlanmaktadır. Öte yandan istihdamın korunması amacıyla uzaktan çalışma, kısa çalışma ödeneği, işsizlik sigortası, işsizlik yardımı gibi uygulamalarla çalışma hayatında çalışanların korunması yoluna gidilmektedir. Hükümetleri, işverenleri ve işçi örgütlerini bir araya getiren etkili üçlü sosyal diyalog Covid-19 krizinin sonuçlarını yönetmek, etkili stratejiler ve politikalar tasarlamak için çok önemlidir. Ancak unutulmamalıdır ki, Covid-19 salgınının olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla alınan önlemlerin etkinliği ve etkisi teşvik paketlerini açıklayan ülkelerin sosyal-ekonomik gelişmişlik seviyeleri ile yakından ilişkilidir.

KAYNAKÇA

- Amaro, S. (2020). Belgium has become a Covid hotspot. And there are four reasonswhy. 24 Kasım 2020, <https://www.cnn.com/2020/11/06/belgium-has-become-a-covid-hotspot-and-there-are-four-reasons-why.html>.
- BBC. (2020). Koronavirüs nedir: Covid-19'a karşı hangi önlemler alınmalı, virüsün özellikleri neler?. 24 Kasım 2020, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-51177538>.
- BMWi. (2020). German government announces €50 billion in emergency aid for small businesses. 24 Kasım 2020, <https://www.bmwi.de/Redaktion/EN/Pressemitteilungen/2020/20200323-50-german-government-announces-50-billion-euros-in-emergency-aid-for-small-businesses.html>.
- Destatis. (2020). Economic impacts. 24 Kasım 2020, <https://www.destatis.de/EN/Themes/Cross-Section/Corona/Economy/context-economy.html>.
- Deutschland. (2020). Coronavirus in Germany. 24 Kasım 2020, <https://www.deutschland.de/en/corona-virus-germany-overview>.
- DOL. (2020a). Families first coronavirus response act: Employee paid leave rights. 24 Kasım 2020, <https://www.dol.gov/agencies/whd/pandemic/ffcra-employee-paid-leave>.
- DOL. (2020b). U.S. Department of Labor publishes guidance on pandemic unemployment assistance. 24 Kasım 2020, <https://www.dol.gov/newsroom/releases/eta/eta20200405>.
- DOL. (2020c). U.S. Department Of Labor publishes guidance on federal pandemic unemployment compensation. 24 Kasım 2020, <https://www.dol.gov/newsroom/releases/eta/eta20200404>.
- EY. (2020). COVID-19: The 300 EUR consumption vouchers are finally here!. 24 Kasım 2020, https://www.ey.com/en_be/tax/tax-alerts/covid-19-the-consumption-vouchers-are-finally-here.
- Global Deal, OECD & ILO. (2020). Social dialogue, skills and Covid-19. 24 Kasım 2020, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/-publ/documents/publication/wcms_758550.pdf.
- Hove, J. V., Keppenne, B., & Gompel, J. V. (2020). Coronavirus strongly affects Belgian economy due to international chain reaction and weakening confidence. 24 Kasım 2020, <https://www.kbc.com/en/economics/publications/coronavirus-strongly-affects-belgian-economy-due-to-international-chain-reaction-and-weakening-confidence.html>.
- ILO. (2020a). COVID-19 Pandemic. 24 Kasım 2020, https://www.ilo.org/global/about-theilo/newsroom/news/WCMS_738742/lang--en/index.htm.
- ILO. (2020b). COVID-19 has Exposed the Fragility of our Economies. 24 Kasım 2020, https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_739961/lang--en/index.htm.

ILO. (2020c). Which policies can help small businesses withstand COVID-19. 24 Kasım 2020, <https://iloblog.org/2020/04/16/which-policies-can-help-small-businesses-withstand-covid-19/>.

ILO. (2020d). ILO: As job losses escalate, nearly half of global workforce at risk of losing livelihoods. 24 Kasım 2020, https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_743036/lang--en/index.htm.

ILO. (2020e). The need for social dialogue in addressing the COVID-19 crisis. 24 Kasım 2020, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---dialogue/documents/briefingnote/wcms_743640.pdf.

ILO. (2020f). A policy framework for responding to the COVID-19 crisis. 24 Kasım 2020, https://www.ilo.org/global/topics/coronavirus/impacts-and-responses/WCMS_739047/lang--en/index.htm?shared_from=shr-tls.

ILO. (2020g). Country policy responses - United States. 24 Kasım 2020, <https://www.ilo.org/global/topics/coronavirus/regional-country/country-responses/lang--en/index.htm#US>.

ILO. (2020h). Prevention and mitigation of COVID-19 at work for small and medium-sized enterprises. 24 Kasım 2020, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---lab_admin/documents/instructionalmaterial/wcms_753619.pdf.

ILO. (2020i). ILO Monitor: COVID-19 and the world of work. Sixth edition Updated estimates and analysis. 24 Kasım 2020, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/briefingnote/wcms_755910.pdf.

ILO. (2020j). Social dialogue crucial to tackling impact of COVID-19. 24 Kasım 2020, https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_758785/lang--en/index.htm.

ILO. (2020k). Country policy responses - Germany. 24 Kasım 2020, <https://www.ilo.org/global/topics/coronavirus/regional-country/country-responses/lang--en/index.htm#DE>.

ILO. (2020l). Country policy responses - Belgium. 24 Kasım 2020, <https://www.ilo.org/global/topics/coronavirus/regional-country/country-responses/lang--en/index.htm#BE>.

ILO. (2020m). Business and COVID-19. 24 Kasım 2020, https://www.ilo.org/global/topics/coronavirus/key-resources/WCMS_741005/lang--en/index.htm.

ILO. (2020n). Social dialogue. 24 Kasım 2020, <https://www.ilo.org/ifpdial/areas-of-work/social-dialogue/lang--en/index.htm>%20%20a.

ILO & OECD. (2020). The impact of the COVID-19 pandemic on jobs and incomes in G20 economies: ILO-OECD paper prepared at the request of G20 Leaders Saudi Arabia's G20 Presidency 2020. 24 Kasım 2020, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---cabinet/documents/publication/wcms_756331.pdf.

Indonesien. (2020). COVID-19: German Federal Support Measures. 24 Kasım 2020, <https://indonesien.ahk.de/en/infocenter/news/news-details/covid-19-german-federal-support-measures-3>.

KPMG. (2020). Belgium Government and institution measures in response to COVID-19. 24 Kasım 2020, <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2020/04/belgium-government-and-institution-measures-in-response-to-covid.html>.

Lai, C. C., Shih, T. P., Ko, W. C., Tang, H. J. & Hsueh, P. R. (2020). Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2) and coronavirus disease-2019 (COVID-19): The epidemic and the challenges. *International Journal of Antimicrobial Agents*. 55, 1-9.

L&E Global Knowledge Centre. (2020). Belgium: Temporary unemployment due to COVID-19. 24 Kasım 2020, <https://knowledge.leglobal.org/belgium-temporary-unemployment-due-to-covid-19/>.

Michas, F. (2020). Coronavirus (COVID-19) impact on the Belgian economy - statistics & facts | Statista. 24 Kasım 2020, <https://www.statista.com/topics/6987/coronavirus-covid-19-impact-on-the-belgian-economy/>.

Moulson, G. (2020). Germany starts 'wave-breaker' shutdown as Europe locks down. 24 Kasım 2020, <https://apnews.com/article/germany-wave-breaker-shutdown-covid-19-5b316ddd6d05fcb07fa9ff46eb06f763#:~:text=In%20Germany%2C%20restaurants%2C%20bars%2C,are%20bar red%20from%20accommodating%20tourists>.

OECD. (2020). Government support and the COVID-19 pandemic. 24 Kasım 2020, https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=128_128572-w5qyf5699d&title=Government-support-and-the-COVID-19-pandemic.

Olmen, V. & Wynant. (2020). Belgium: New measures for employers to cope with COVID-19: Working time reduction, temporary unemployment and the consumption check. 24 Kasım 2020, <https://knowledge.leglobal.org/corona/country/belgium/new-measures-for-employers-to-cope-with-covid-19-working-time-reduction-temporary-unemployment-and-the-consumption-check/>.

Szlezak, P. C. Reeves, M. & Swartz, P. (2020). Understanding the economic shock of coronavirus. 24 Kasım 2020, <https://hbr.org/2020/03/understanding-the-economic-shock-of-coronavirus>.

USDT. (2020a). Treasury and IRS release FAQs to help small and midsize businesses navigate paid sick and family leave tax credits. 24 Kasım 2020, <https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm965>.

USDT. (2020b) The CARES act works for all americans. 24 Kasım 2020, <https://home.treasury.gov/policy-issues/cares>.

Vinjamuri, L. (2020). America's coronavirus response is shaped by its federal structure. 24 Kasım 2020, https://www.chathamhouse.org/2020/03/americas-coronavirus-response-shaped-its-federal-structure?gclid=CjwKCAiA7939BRBMEiwa-hX5J3VOh-teWSXyBFQtWuk30C1NJDcHF307ZR4xFm3S0yrl6iSdklFJKxoCj3MQAvD_BwE.

WHO. (2020a). Coronavirus disease (COVID-19) pandemic. 25 Kasım 2020, https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019?gclid=CjwKCAiA-_L9BRBQEiwa-bm5fpxG6BTg9zjWfjIH0z11rWjYKUFWZqEZ2cbk2yPH3eAuo7J8xma-xBoCySwQAvD_BwE.

WHO. (2020b). Germany. 25 Kasım 2020, <https://covid19.who.int/region/euro/country/de>.

WHO. (2020c). United States of America. 25 Kasım 2020, <https://covid19.who.int/region/amro/country/us>.

WHO. (2020d). Belgium. 25 Kasım 2020, <https://covid19.who.int/region/euro/country/be/>.